

Уманський національний
університет садівництва

Факультет економіки і
підприємництва

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПОВЕДІНКОВІ ФІНАНСИ»

Рівень вищої освіти:	<u>другий (магістерський)</u>
Галузь знань	<u>07 «Управління та адміністрування»</u>
Спеціальність:	<u>072 «Фінанси, банківська справа та страхування»</u>
Освітня програма:	<u>«Фінанси, банківська справа та страхування»</u>
Навчальний рік, семестр:	<u>2022-2023 н.р., семестр 3</u>
Курс (рік навчання)	<u>2</u>
Форма навчання:	<u>денна</u>
Кількість кредитів ЄКТС:	<u>4</u>
Мова викладання:	<u>українська</u>
Обов'язкова/вибіркова:	<u>обов'язкова</u>

Лектор курсу	Леся Барабаш
Профайл лектора	https://finance.udau.edu.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi-ta-spivrobotniki/barabash-lesya-vitaliivna.html
Контактна інформація лектора (e-mail)	lbarabash1705@ukr.net
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=879
Адреса кафедри	м. Умань, вул. Глібка 17, корпус 7

Місце дисципліни в освітній програмі

Освітня програма	«Фінанси, банківська справа та страхування» https://finance.udau.edu.ua/assets/files/opponp/2022-opp-magistr.pdf
Перелік загальних компетентностей (ЗК)	ЗК5 – Здатність приймати обґрунтовані рішення; ЗК6 – Навички міжособистісної взаємодії; ЗК7 – Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
Перелік фахових компетентностей (СК)	СК5 – Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.
Перелік програмних результатів навчання (ПР)	ПР02 – Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи та страхування. ПР03 – Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності. ПР0 – Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

Опис дисципліни

Структура навантаження студентів	Кількість годин – 120 Кількість лекційних годин – 18 Кількість практичних занять – 22

	Кількість годин для самостійної роботи студентів – 80 Форма підсумкового контролю – екзамен
Методи навчання	тематичні лекції; практичні заняття із вирішення ситуаційних задач; інтерактивні заняття; мозковий штурм, «кейс-метод», індивідуальні консультації і заняття з підготовки рефератів, розв'язання ситуаційних завдань; самонавчання на основі конспектів, рекомендованої літератури, навчальних мультимедійних матеріалів тощо, через електронне модульне середовище навчального процесу Moodle.
Мета курсу	формування у здобувачів освіти здатності розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування, що передбачає застосування методів і положень фінансової і поведінкової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу аспектів міжособистісної взаємодії під час професійної діяльності, зокрема на підприємствах аграрної сфери.
Завдання курсу	– вивчення основ економічної взаємодії суб'єктів господарювання та держави, – напрацювання управлінських навичок для вирішення практичних завдань на основі знання моделей економічної поведінки, поведінкових ефектів і пасток, що зумовлюють ірраціональність фінансових рішень; – формування здатності приймати раціональні управлінські рішення; – поглиблення фахових навичок здобувачів освіти.

Зміст дисципліни			
Назва теми	Зміст теми	Години (денна/заочна)	
		лекції	практичні
Змістовий модуль 1. БАЗОВІ КОНЦЕПЦІЇ ПОВЕДІНКОВИХ ФІНАНСІВ			
Тема 1. Емоції як основа поведінкових фінансів	1. Емоції: сутність, види 2. Принципи та стереотипи людської поведінки	2/-	2/-
Тема 2. Економічна поведінка як передумова формування поведінкових фінансів	1. Економічне мислення й емоційний інтелект як базис економічної поведінки. 2. Моделі соціальної поведінки. 3. Сутність, причини, структура та класифікація економічної поведінки. 4. Моделі економічної поведінки	2/1	2/-
Тема 3. Виникнення поведінкових фінансів і їх розвиток	1. Поведінкова економіка та людина в ній 2. Витоки формування поведінкової економічної теорії. 3. Місце поведінкових фінансів у поведінковій економічній теорії.	2/1	2/-
Тема 4. Сутність поведінкових фінансів	1. Сутність і завдання поведінкових фінансів. 2. Блоки поведінкових фінансів.	2/1	2/-
Topic 5. Theories of behavioral finance	1. Theory of prospects. 2. Theory of cumulative perspective. 3. Motivation theory. 4. Theory of cognitive error.	2/1	2/-

Змістовий модуль 2. ПОВЕДІНКОВІ ПІДХОДИ МОДИФІКАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВИ, КОРПОРАЦІЙ І ДОМОГОСПОДАРСТВ

Тема 6. Поведінкові фінанси домогосподарств	1. Поняття фінансової поведінки населення. 2. Закономірності ірраціональної поведінки індивідів і домогосподарств. 3. Моделі фінансової поведінки домогосподарств і їх класифікація.	2/1	2/1
Тема 7. Поведінкові рішення домогосподарств	1. Поведінкова теорія особистості. 2. Поведінкова теорія споживання. 3. Психологічні феномени процесу прийняття економічних рішень в умовах ризику та невизначеності.	2/1	2/1
Тема 8. Поведінкові фінанси в управлінні корпораціями й аграрними підприємствами	1. Сутність і сфери діяльності корпоративних фінансів. 2. Помилки під час ухвалення фінансових рішень. 3. Поведінкові аспекти діяльності підприємств аграрної сфери	2/1	2/1
Тема 9. Поведінкові фінанси у фінансовій системі держави	1. Поведінкові фінанси і фондовий ринок 2. Поведінкові аспекти діяльності трейдера	2/1	2/1

Політика дисципліни	
Організація навчання	Регулярне відвідування лекцій, активна участь на практичних заняттях, ініціативність в обговоренні дискусійних тем, своєчасність виконання самостійної роботи. Організація навчання відбувається згідно розкладу http://mkr.udau.edu.ua/
Політика оцінювання	В основу рейтингового оцінювання знань закладена 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати здобувач за всіма видами контролю знань з дисципліни з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи, модульного контролю, підсумкового контролю тощо). Встановлюється, що при вивченні дисципліни до моменту підсумкового контролю (екзамену) здобувач може набрати максимально 70 балів.
Політика щодо академічної доброчесності	Під час підготовки презентацій, есе та самостійної роботи студента, проведення контрольних заходів здобувачі повинні дотримуватися правил академічної доброчесності, які визначено Кодексом доброчесності Уманського НУС. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату. Дотримання положень «Кодексу академічної доброчесності УНУС» доступний за посиланням: https://mon.udau.edu.ua/assets/files/normativni/kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti-unus-2019-1.pdf

Розподіл балів, які отримують здобувачі												Підсумковий контроль	Сума
Поточний (модульний) контроль													
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2								
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	ПК ЗМ1	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	ПК ЗМ 2			
5	5	5	5	5	15	5	5	5	5	10		30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Поведінкові фінанси: інструктивно-методичні матеріали для проведення практичних занять для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня денної і заочної форм навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / Укладач: к.е.н., доцент Барабаш Л.В. Умань: Видавець «Сочінський М.М.», 2021. 32с.
2. Поведінкові фінанси: методичні матеріали, завдання та вказівки для самостійної роботи для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня денної і заочної форм навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / Укладач: к.е.н., доцент Барабаш Л.В. Умань: Видавець «Сочінський М.М.», 2021. 44с.
3. Поведінкові фінанси: методичні матеріали для виконання контрольної роботи здобувачами вищої освіти другого (магістерського) рівня заочної форм навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / Укладач: к.е.н., доцент Барабаш Л.В. Умань: Видавець «Сочінський М.М.», 2021. 16с.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Baker H.K., Nofsinger J.R. Behavioral Finance: Investors, Corporations, and Markets. Hoboken : John Wiley & Sons, 2010. 768 p.
2. Ritter J.R. Behavioral finance. Pacific-Basin Finance Journal. 2003. № 4. P. 429–437.
3. Sewell M. Behavioural Finance. University of Cambridge. 2010. URL: <http://behaviouralfinance.net/behavioural-finance.pdf>.
4. Thaler R., Barberis N. A survey of behavioral. Handbook of the Economics of Finance [G.M. Constantinides, M. Harris, R.M. Stulz]. A. : Elsevier, 2003. P. 1053–1128.
5. Kahneman D., Tversky A. (1979). Prospect theory: An analysis of decision under risk. Econometrica: Journal of the Econometric Society, 47 (2), 263–292. <https://doi.org/10.2307/1914185>.
6. Kahneman, D. and Tversky, A. (1984). Choices, Values, and Frames. American Psychologist, 39(4), 341–350.
7. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Пер. з англ. С-Л. Гумецької. Х.: Віват, 2019. 512 с.
8. Канеман Д. Мислення швидке й повільне. К.: Наш формат, 2017. 480 с.
9. Талер Р. Поведінкова економіка. Як емоції впливають на економічні рішення. К.: Наш формат, 2018. 464 с.

10. Галер Р., Санстейн К. Поштовх. Як допомогти людям зробити правильний вибір / пер. з англ. Ольга Захарченко. К.: Наш формат, 2017. 312 с.
11. Чалдині Р. Психологія впливу-2. Наука & практика. Пер.з англ. Н. Коваль. Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2021. 400 с.

Допоміжна:

1. Akbas F., Armstrong W.J., Sorescu S., Subrahmanyam A. (2015). Smart money, dumb money, and capital market anomalies. *Journal of Financial Economics*, 2 (118), 355-382. <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2015.07.003>
2. Anderson A. (2013). Trading and Under-Diversification. *Review of Finance*, 7(5), 1699-1741. <https://doi.org/10.1093/rof/rfs044>
3. Baker M., Wurgler J. (2011). Behavioral Corporate Finance: An Updated Survey. NBER Working Paper No. 17333. Available at: <https://academic.oup.com/rof/article-abstract/17/5/1699/1582813?redirectedFrom=fulltext>
4. Varabash L.V. Theoretical Aspects of Harmonization of Ukraine Tax System in Context of Behavioral Finance. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва* / Редкол.: О.О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань: редакційно-видавничий відділ Уманського НУС, 2021. Випуск 98. Частина 2: Економічні науки. С. 254–262.
5. Bazley W. J., Cronqvist H., Mormann M. (2016). In the Red: How Color Affects Investors and Financial Markets. Unpublished manuscript. Available at: <https://goo.gl/Bb4T1Q>
6. Coulon, Y. (2019). Rational investing with ratios: Implementing ratios with enterprise value and behavioral finance. *Rational investing with ratios: Implementing ratios with enterprise value and behavioral finance* (pp. 1-161) doi:10.1007/978-3-030-34265-4
7. Hommes, C., & Wagener, F. (2009). Complex evolutionary systems in behavioral finance. *Handbook of financial markets: Dynamics and evolution* (pp. 217-276) doi:10.1016/B978-012374258-2.50008-7
8. Карпушын Nataliia Behavioral financial decisions of households in Ukraine. Сучасні детермінанти фіскальної політики: локальний та міжнародний вимір: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 10 вересня 2019 року). Тернопіль: ТНЕУ, 2019. XXX с., англ. мова.
9. Mutum, K. (2020). Volatility forecast incorporating investors' sentiment and its application in options trading strategies: A behavioural finance approach at nifty 50 index. *Vision*, 24(2), 217-227. doi:10.1177/0972262920914117
10. Pompian, M. M. (2020). Behavioral finance and the coronavirus bear market. *Journal of Wealth Management*, 23(2), 70-74. doi:10.3905/JWM.2020.23.2.070
11. Raman V., Antony A. (2015) "Evolutions and Challenges of Behavioral Finance" *International Journal of Science and Research (IJSR)*. Vol. 4, pp. 1055-1059.
12. Shiller R.J. (2003). From efficient markets theory to behavioral finance. *Journal of Economic Perspectives*, 17 (1), 83-104. <https://doi.org/10.1257/089533003321164967>
13. Shleifer, Andrei (2000). *Inefficient Markets: An Introduction to Behavioral Finance*. Oxford, UK: Oxford University Press.
14. Барабаш Л.В. Вплив поведінкових чинників на функціонування податкової системи України. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Розвиток фінансово-кредитних систем: виклики сьогодення», 4-5 червня 2021р. Уманський НУС. Умань. 130 с. (С. 33–35).
15. Барабаш Л.В. Вплив психолого-поведінкових аспектів на функціонування податкової системи. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції молодих учених і науково-педагогічних працівників, 18 травня 2022 р. / Редкол.: Непочатенко О. О. (відп. ред.) та ін. Умань: ВПЦ «Візаві», 2022. 228 с. (С. 52–54).
16. Барабаш Л.В. Трансформація поведінкових фінансів внаслідок зміни моделей економічної поведінки. *ВІСНИК Харківського національного університету імені*

В.Н. Каразіна. Серія «Економічна». Випуск 99. Видавництво ХНУ імені В.Н. Каразіна. 126 с. (С. 43–50).

17. Барабаш Л.В. Девіантні дії платників податків крізь призму поведінкових фінансів. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва* / Редкол.: О.О. Непочатенко (відп. ред.) та ін.. Умань: Видавець «Сочінський М.М.», 2020. Випуск 97 Частина 2 (С. 98–108) DOI: 10.31395/2415-8240-2020-97-2-98-108

18. Барабаш Л.В. Поведінкові аспекти гармонійного розвитку податкової системи України. *Соціальна економіка*. 2021. С. 72-82. <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2021-61-07>.

19. Буряк А. В, Діденко І.В. Споживачі на ринку фінансових послуг: огляд поведінкових ефектів та світові підходи до їх врахування. *Вісник Сумського державного університету*. Серія Економіка. 2017. № 1. С. 18-26.

20. Ілляшенко П. Поведінкові фінанси: історичний огляд і основні засади. *Вісник Національного банку України*. 2016. № 239. С. 30-57. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=47782938>

21. Кізима Т.О. Поведінкові фінанси як новий напрям досліджень сучасної фінансової науки. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2013. Вип. 9(2). С. 175-179.

URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/12096/1/%D0%9A%D1%96%D0%B7%D0%B8%D0%BC%D0%B0%20%D0%A2..pd>

22. Малишенко, К. А. Поведінкові фінанси та їх вплив на динаміку фондового ринку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 16. С. 57-60.

23. Нілова Н.М., Семененко Т.О. Поведінкові особливості споживачів. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. Суми : Укр. акад. банк. справи НБУ, 2014. Вип .39. С. 142-149.

24. Szyszka, A. (2013). Behavioral finance and capital markets: How psychology influences investors and corporations. *Behavioral finance and capital markets: How psychology influences investors and corporations* (pp. 1-335) doi:10.1057/9781137366290

25. Thaler R.H. (2015). *Misbehaving: The making of behavioral economics*. WW Norton & Company, New York

26. Venezia, I., & Venezia, I. (2018). Lecture notes in behavioral finance. *Lecture notes in behavioral finance* (pp. 1-269) doi:10.1142/10751

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Journal of Behavioral and Experimental Finance. URL: <https://www.journals.elsevier.com/journal-of-behavioral-and-experimental-finance>